

کالابرگ

نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد طرح یارانه‌ای غیرنقدی دولت مثرم‌تر بوده است

مردم در مورد کالابرگ چه می‌گویند؟

جدیدترین بررسی‌ها نشان می‌دهد طرح کالابرگ توانسته رضایت جامعه را جلب کند. ایسپا در یک نظرسنجی به این موضوع پرداخته و یافته‌های بررسی‌ها، حاکی از آن است که بیش از نیمی از جامعه مورد مطالعه، رضایت زیادی نسبت به طرح فعلی کالابرگ دارند و حتی میزان رضایت، نسبت به دوره قبل بیشترشده است. در عین حال پیشنهادهائی نیز از سوی مصاحبه‌شوندگان ایسپا مطرح شده که عبارت‌زند از: «افزایش مبلغ کالابرگ»، «عدم محدودیت خرید و افزایش تعداد اجناس» و «افزایش دفعات تخصیص کالابرگ». طرح کالابرگ الکترونیکی با هدف حمایت از خانواده‌های کم درآمد و اقشار آسیب‌پذیر، کاهش نابرابری‌های اجتماعی و فشارهای اقتصادی ناشی از تورم به اجرا درآمده است. در گزارشی که پیش از این، از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس منتشرشده، آمده است: «این طرح با تسهیل دسترسی به کالاهای اساسی و بهبود فرآیند تأمین و توزیع، می‌تواند ظرفیت قابل توجهی در کاهش هزینه‌های معیشتی و کنترل تورم داشته باشد.» در قانون برنامه هفتم توسعه و قانون بودجه ۱۴۰۴ نیز بر استفاده دولت از این ظرفیت به منظور بهبود کارآمدی در تخصیص منابع یارانه‌ای و ارتقای عدالت اقتصادی تأکید شده‌است. بنابراین می‌توان گفت کالابرگ یکی از مسیرهایی است که نه تنها می‌تواند به درستی جامعه‌هدف را شناسایی کند، بلکه از طریق آن، کالاهای ضروری نیز در اختیار دریافت‌کنندگان قرار می‌گیرد. سید حمید پورمه‌حمیدی، رئیس سازمان برنامه و بودجه نیز در این خصوص گفته بود: «هدف از اجرای این طرح، جلوگیری از تزریق نقدینگی به بازار و کنترل تورم از طریق خرید هدفمند کالاهای ضروری است.»

طرح کالابرگ از دی ماه ۱۴۰۱ به اجرا درآمده و نتایج اولیه نشان داد میزان مشارکت خانوار در سه دهک پایین درآمدی همراه با افزایش یارانه تشویقی و بهبود نسبی در مصرف کالا در دهک‌های پایین افزایش یافته‌است. اخیراهفت دهک اول جامعه می‌توانند کالابرگ دریافت کنند؛ اما ارقام آن متفاوت است. به دهک اول تا سوم به ازای هر نفر ۵۰۰ هزار تومان و دهک چهارم تا هفتم به ازای هر نفر ۳۵۰ هزار تومان تعلق می‌گیرد.

کدام کالاها مشتری دارند

در یکی از نظرسنجی‌هایی که مرکز پژوهش‌های مجلس در همراه امسال منتشرکرده، نتایج جالبی به دست آمده است. البته یافته‌های این گزارش مربوط به دوره پیشین است. اما می‌تواند تا حدودی رفتار اقتصادی مشمولان کالابرگ را مشخص کند. براساس یافته‌های این گزارش، در بین کالاهای اصلی قابل عرضه با کالابرگ، بیشترین کالای خریداری شده، «روغن» است. پس از آن «قند و شکر»، «تخم مرغ»، «لبنیات»، «حبوبات»، «برنج»، «مرغ» و «گوشت» بیشترین مشتری‌های دارای کالابرگ را داشته‌اند. علاوه بر این، در این پژوهش آماری عنوان شده‌است که بیش از نیمی از مشمولان کالابرگ اذعان کرده‌اند با کالابرگ خود همان ۱۱ قلم کالای مشخص شده از سوی دولت را خریداری کرده‌اند.

مردم در مورد کالابرگ چه می‌گویند؟

ایسپا در یک نظرسنجی به بررسی طرح کالابرگ پرداخته‌است. یافته‌های این نظرسنجی حاکی از آن است که بیشتر افراد، اطلاعات مربوط به طرح کالابرگ و نحوه استفاده از آن را از طریق شبکه‌های اجتماعی دریافت کرده‌اند که شامل ۳۴٫۷ درصد می‌شود. همچنین ۲۴٫۷ درصد جامعه نیزاین اطلاعات را از طریق صدا و سیما دریافت کرده‌اند. از نظر (۷۰٫۱ درصد از مردم، نحوه اطلاع‌رسانی دولت در خصوص شارژ اعتباری مربوط به کالابرگ خوب بوده‌است. اکثر مصاحبه‌شوندگان عنوان کرده‌اند که دسترسی زیادی به فروشگاه‌های ارائه‌دهنده طرح کالابرگ دارند (۷۲٫۴ درصد). اما ۱۵٫۶ درصد نیز گفته‌اند که دسترسی‌شان به این فروشگاه‌ها کم است.

طبق نتایج این نظرسنجی، ۷۶٫۴ درصد از مردم از نحوه برخورد فروشندگان طرح کالابرگ رضایت بالا و در مقابل ۱۳٫۸ درصد آنها رضایت کمی داشته یا اصلاً راضی نبودند.

از سوی دیگر بیش از نیمی از مردم عنوان می‌کنند که توضیحات و راهنمایی فروشندگان در خصوص طرح کالابرگ و نحوه فروش کالا کافی بوده (۵۷٫۶ درصد) و در مقابل، از نظر (۳۳٫۲ درصد مردم، این توضیحات چندان کافی نبوده است.

فروش اجباری یا محدودیت در فروش کالاها یکی دیگر از سؤالاتی است که در این نظرسنجی پرسیده شده است. بر اساس آن ۷۱٫۹ درصد از مردم، با این موضوع مواجهه کمی داشته‌اند. در حالی که ۲۳٫۳ درصد آنها با فروش اجباری یا محدودیت در فروش کالاها بسیار مواجه شده‌اند.

مشکلات فنی از دیگر محورهای سؤالات این نظرسنجی بوده که نتایج آن نشان می‌دهد ۸۰٫۹ درصد مردم بیان کرده‌اند که عدم موفقیت در استفاده از کالابرگ به دلیل مشکلات فنی مثل قطعی سیستم یا خطا در تراکشی، کم یا خیلی کم بوده‌است. همچنین بیش از نیمی از جامعه پاسخ‌دهنده عنوان کرده‌اند که اصلاً با کم‌فروشی، گران‌فروشی، تقلب و سایر تخلفات مواجه نشده‌اند (۵۷٫۷ درصد). این درحالی است که ۱۵٫۸ درصد از جامعه گفته‌اند که مواجهه زیادی با تخلفات مذکور داشته‌اند.

مقایسه تأثیر کالابرگ و یارانه نقدی بر بهبود تغذیه موضوع دیگری است که نتایج حاصل از آن بیان می‌کند از نظر (۵۴٫۲ درصد مردم، هم پرداخت یارانه نقدی و هم کالابرگ، هر دو به یک میزان به بهبود تغذیه خانوار کمک می‌کنند. در جالی که ۲۶٫۹ درصد معتقدند یارانه نقدی و ۱۲٫۷ درصد کالابرگ را در بهبود تغذیه خانوار مؤثرتر می‌دانند.

بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان گفته‌اند که اجرای طرح کالابرگ کمک کمی به معیشت آنها کرده یا اصلاً کمکی نکرده‌است. از طرف دیگر ۳۰٫۲ درصد مردم ابراز کرده‌اند که اجرای طرح کالابرگ کمک زیادی به معیشت آنها کرده است. در عین حال میزان رضایت مردم از اجرای طرح کالا برگ در دوره‌های قبلی قابل قبول است (۴۴٫۴ درصد)؛ در حالی که بخشی از پاسخ‌دهندگان (۳۶٫۳ درصد) عنوان کرده‌اند که از اجرای این طرح در ادوار گذشته یا رضایت کمی دارند یا اصلاً رضایت ندارند. با وجود این مطابق نتایج گزارش پیش رو، ۵۵٫۷ درصد مردم رضایت زیادی نسبت به طرح فعلی کالابرگ دارند. ولی ۳۳٫۷ درصد نارضایتی خود را ابراز کرده‌اند. مقایسه اجرای طرح کالابرگ در دوره فعلی نسبت به دوره قبل حاکی از افزایش رضایتمندی مردم از این طرح در دوره حاضر است. اما نارضایتی‌هایی نیز از طرح کالابرگ در نظرسنجی ایسپا بیان شده‌است. مهم‌ترین دلایل نارضایتی مردم از طرح کالابرگ به ترتیب شامل «کم بودن مبلغ کالابرگ (۵۹٫۹ درصد)، «گرانی اجناس و تورم (۳۳٫۶ درصد)» و «محدودیت اجناس و کمبود کالا در فروشگاه‌ها (۱۸٫۴ درصد)» بوده‌است. همچنین ۴۸ درصد مردم خواستار افزایش مبلغ کالا برگ شده‌اند؛ ۱۷٫۶ درصد نیز عدم محدودیت خرید و افزایش تعداد اجناس را به عنوان پیشنهاد مطرح کرده‌اند و در نهایت ۱۵٫۵ درصد نیز به افزایش تعداد دفعات تخصیص کالابرگ اشاره کرده‌اند.

از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صورت گرفت

پاسخ به ۵ سؤال درباره اقدامات معیشتی

گفت‌وگو

گروه اقتصادی

خبرنگاران گروه اجتماعی روزنامه ایران، با حضور در میان مردم، شنونده سؤالات آنها در حوزه اقتصادی و معیشتی بودند. از این رو گروه اقتصادی به منظور پاسخ به این سؤالات، به طور مستقیم با مسئول مربوطه در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارتباط برقرار کرده است و پاسخ‌های دریافت شده به ۵ سؤال اصلی را در ادامه آورده است.

ایسال یکی از کم‌نظیرترین افزایش‌ها را خدمت، باید نگاران نان شب باشند به نظر مسئولان نباید حقوق بازنشستگان متناسب با تورم واقعی افزایش پیدا کند؟

کارآمدی سیاست‌های جبرانی معیشت مردم چقدر است؟

دولت، بازار و معیشت مردم

و کنترل تورم خلاصه می‌شود. زیرا تورم بالا بویژه برای فقرا و طبقه متوسط، ویرانگر است. دولت‌ها باید با ثبات بازار ارز و سیاست پولی از نوسانات شدید که بر قیمت کالاهای اساسی تأثیری می‌گذارد جلوگیری کنند و این اقتضای رخ نمی‌دهد مگر با تدوین بودجه و سیاست مالی مسئولانه تا کسری بودجه بی‌رویه که به تورم و بی‌ثباتی می‌انجامد در نظام اقتصادی یک کشور کاهش پیدا کند.

ایجاد چهارچوب عادلانه برای بازار

وظایف دولت در حوزه معیشت مردم، بسته به قرارداد اجتماعی، قانون اساسی و الگوهای حکمرانی، متفاوت است. با این حال، بر عنوان پیش‌شرط برنامه‌ریزی خانوارها برقرار باشد. دولت‌های موفق معمولاً ترکیبی هوشمندانه از «بازار کارآمد» و «دولت فعال» هستند، چرا که عدم تعادل در هر سوی این طیف (بی‌عی) به دولت با خفه‌سازی بازار) به وخامت معیشت می‌انجامد. اما در یک چهارچوب کلی و بر اساس تجارب جهانی، می‌توان یک دسته‌بندی کلی از وظایف کلیدی دولت در حوزه معیشتی تعریف کرد.

تأمین امنیت اقتصادی وثبات کلان

این اولین وظیفه دولت‌ها در حوزه معیشتی است که ابتدایی‌ترین آن، در ثبات قیمت‌ها است. دولت‌ها باید با ابزارهای مختلف، از نوسانات شدید قیمت‌ها جلوگیری کنند. این کار از طریق سیاست‌های پولی و مالی، نظیر کنترل تورم و مدیریت نقدینگی، امکان‌پذیر است. همچنین، دولت‌ها باید با ایجاد یک بازار کار فعال و شایسته، فرصت‌های شغلی را برای شهروندان فراهم کنند. این امر از طریق سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد، حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، و بهبود زیرساخت‌ها، امکان‌پذیر است. در نهایت، دولت‌ها باید با تقویت نظام رفاه اجتماعی، از آسیب‌پذیری‌های اقتصادی جلوگیری کنند. این امر از طریق بیمه بیکاری، کمک‌های مالی، و خدمات بهداشتی و آموزشی، امکان‌پذیر است.

برای حمایت از هزینه‌های درمان و داروی بازنشستگان و سالمندان چه اقداماتی انجام داده‌اید؟ چرا حقوق ما را به شکلی افزایش نمی‌دهید که در همان هفته اول تمام نشود؟

در موضوع درمان، با وجود اینکه سازمان تأمین اجتماعی خودش تولیدکننده خدمات درمانی است، تلاش کردیم با افزایش تعداد مراکز درمانی و بالا بردن سطح پوشش بیمه تکمیلی، خدمات بهتری ارائه دهیم. در سال گذشته برای بازنشستگان کشوری، تأمین اجتماعی و کارکنان فولاد امکان نسبتاً خوبی در حوزه پوشش بیمه تکمیلی فراهم شد. همچنین برای بازنشستگان کشوری این امکان ایجاد شد که از مراکز VIP بیمارستان‌های علوم پزشکی استفاده کنند.

یارانه‌های پرداختی دولت برای حمایت از دهک‌های پایین طرح خوبی است، اما چرا قیمت گوشت و برنج هرروز بالا می‌رود؟

در خصوص طرح کالابرگ باید گفت که بر اساس آخرین نظرسنجی‌ها، بیش از ۷۰ درصد جامعه هدف از این طرح رضایت دارند. درباره افزایش قیمت برخی کالاها از جمله گوشت، چند طرح در حال بررسی است تا ثبات قیمتی برای دریافت‌کنندگان کالابرگ ایجاد شود که از جمله می‌توان به «افزایش مبلغ کالابرگ (از ۵۰۰ هزار تومان به رقم بالاتر)»، «پرداخت مابه‌التفاوت قیمت ۱۱ قلم کالای اساسی (بر اساس قیمت چند ماه قبل) به انتهای زنجیره (مصرف‌کننده)» و «ایجاد امکان تسهیلات کالاهای اساسی با قیمت ثابت در بیش از ۱۳ تا ۱۴ هزار فروشگاه زنجیره‌ای در سراسر کشور» اشاره کرد و جزئیات این طرح‌ها به‌زودی اعلام خواهد شد.

در مورد اثر متناسب‌سازی بر مستمری‌های بازنشستگان باید گفت در سال ۱۴۰۴ با اجرای متناسب‌سازی، میانگین مستمری‌ها حدود ۵۸ درصد رشد داشته است. این رشد، علاوه بر افزایش بیش از ۴۵ درصدی حقوق و دستمزد سال ۱۴۰۴ بوده است. همچنین رشد متوسط مستمری بازنشستگان سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۴۰۴ نسبت به ۱۴۰۳ برابر با ۵۲ درصد بوده است. یکی از کارهای بسیار مهم وزارت کار در حوزه سالمندان و معلولین، افزایش تعرفه‌هاست که عبارتند از «افزایش ۴۰ درصدی تعرفه مراکز توانبخشی برای اولین بار در سال ۱۴۰۴» و

«افزایش ۶۵ درصدی تعرفه مراکز مشاوره اجتماعی.»

چه برنامه‌ای برای حمایت از کسب‌وکارهای کوچک دارید؟

در خصوص حمایت از کسب‌وکارهای کوچک، در طرح کالابرگ در هر مرحله ۲۵ هزار میلیارد تومان نقدینگی تزریق می‌کند و بیش از ۲۴۵ هزار فروشگاه را تحت پوشش دارد. این پول علاوه بر حمایت معیشتی، به کسب‌وکارهای کوچک نیز کمک می‌کند. مهم‌ترین اقدام دیگر، طرح اتصال کسب‌وکارهای خرد به کلان (طاه‌ها) است که با اعطای اعتبار تا سقف ۵۰۰ میلیون تومان به هر کسب‌وکار، آنها را به بنگاه‌های بزرگ متصل می‌کند و رونق قابل توجهی در رسته‌های پوشاک، بسته‌بندی محصولات کشاورزی و صنایع تبدیلی ایجاد کرده است.

اگر قیمت بنزین افزایش پیدا کند، برای جبران آن چه میزان افزایش واقعی در کالابرگ یا یارانه در نظر گرفته خواهد شد و اجرای این افزایش مبلغ زمان مشخصی دارد؟

درباره اصلاح قیمت بنزین و جبران آن، همان‌طور که قبلاً گفتیم، مدل‌های مختلفی برای ادامه و تقویت پوشش حمایتی (از جمله از طریق کالابرگ و یارانه) در دست بررسی است و به‌زودی جزئیات آن اعلام خواهد شد. همچنین مستمری بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در سال ۱۴۰۴ حدود ۶۰ درصد افزایش یافته است. علاوه بر این، برای تمام زنان سرپرست خانوار روستایی تحت پوشش بهزیستی، حق بیمه ۱۰۰ درصد توسط دولت پرداخت می‌شود (بیمه رایگان). اما یکی از مهم‌ترین اقدامات حمایتی از جامعه کارگران، اجرای طرح مسکن کارگری است؛ زیرا مسکن بخش قابل توجهی از هزینه‌های زندگی کارگران را شامل می‌شود.

در این راستا عملیات ساخت بیش از ۹۴ هزار واحد مسکونی در ۱۰ استان با مشارکت وزارت راه و شهرسازی، وزارت کار، کارفرمایان و آورده کارگران آغاز شده و با استقبال بسیار خوب کارفرمایان مواجه شده است. در مجموع، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تمام اختیارات قانونی خود را برای حمایت معیشتی، درمانی و مسکنی از بازنشستگان، کارگران، روستاییان و اقشار کم‌درآمد به کار گرفته و همچنان در حال طراحی ابزارهای حمایتی جدید است.

مواجه شدند. اما در اکتبر ۲۰۰۳ دولت لوئیس ایناسو لولا سیلوا، برنامه جدیدی را با ادغام چندین برنامه قبلی در یک سیستم یکپارچه، کارآمد و با پوشش گسترده‌تر اجرایی کرد. یک سال بعد و با راه‌اندازی سیستم ثبت یکپارچه اجتماعی موسوم به Cadastro Único

شناسایی دقیق و هدفمند خانوارهای فقیر آغاز شد و تا سال ۲۰۰۶، بالغ بر ۱۱ میلیون خانوار تحت پوشش آن قرار گرفت. در این برنامه، دولت کمک نقدی ماهانه به خانواده‌های فقیر پرداخت می‌کند، اما مشروط به اینکه کودکان به مدرسه بروند، کارت واکسیناسیون به‌روز داشته باشند و زنان باردار به مراکز بهداشتی مراجعه کنند. دولت برزیل امیدوار بود که از این طریق بتواند فقر فوری را از طریق تأمین درآمد کاهش دهد و پول به دست آمد را در دو بخش سلامت و آموزش سرمایه‌گذاری کند.

این برنامه توانست چرخه فقر بین نسلی را بشکند. با مشروط کردن کمک به «حضور کودکان در مدرسه» و حتی «مراقبت‌های بهداشت» در واقع دولت برزیل توانست سرمایه انسانی نسل بعد را تقویت کند. ۲۰ میلیون نفر در یک بازه ۱۵ ساله از «فقر مطلق» خارج شدند و ضریب جینی ۲۸ درصد کاهش پیدا کرد! ترک تحصیل کودکان از ۱۷ تا ۱۹ سال در ۲۶ درصد از مناطق کاهش یافت و به دلیل بهبود تغذیه و دسترسی به بهداشت هم پوشش و اکسین رشد پیدا کرد و هم مرگ و میر نوزادان پایین آمد. با این طرح، تاب‌آوری خانوارهای فقیر نیز افزایش یافت. مثلاً در مواجهه با شوک‌های اقتصادی مانند آنچه در سال ۲۰۰۸ در دنیا رخ داد؛ این خانوارها کمتر مجبور به فروش دارایی‌های مولد یا خارج کردن کودکان از مدرسه شدند. در نهایت بزرگترین دستاورد این برنامه، همان ایجاد پایگاه اطلاعات ملی بود.

برنامه Bolsa Família یک طرح مقطعی، بلکه یک سیاست اجتماعی نهادینه شده است که از ۲۰۰۳ تاکنون، با فراز و نشیب‌های سیاسی، بقا و تداوم داشته است. موفقیت آن در گرو اجرای فنی و غیرایدئولوژیک (حتی تحت دولت‌های مخالف) و حمایت گسترده مردمی بوده است. این برنامه نشان می‌دهد

که یک برنامه انتقال نقدی زمانی می‌تواند پایدار باشد که از حمایت سیاسی فراجانی و رضایت اجتماعی برخوردار شود.

برنامه تضمین اشتغال زایی روستایی

برنامه مهم دیگری که در اینجا بررسی می‌کنیم در سال ۲۰۰۵ در هندوستان اجرایی شد و هدف از آن «رفاه اجتماعی» بود. نام این برنامه MGNREGA (کوتاه شده Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee) بود که در زمان نخست‌وزیری دکتر مانموهان سینگ اجرایی شد.

در این برنامه دولت تضمین می‌دهد حداقل ۱۰۰ روز کار در سال با دستمزد مشخص به هر خانوار روستایی ارائه دهد. پروژه‌ها معمولاً در حوزه‌های زیرساختی مانند آبیاری، جاده‌سازی و احیای محیط زیست هستند. هدف از این کار تضمین اشتغال با دستمزد روزانه برای حداقل ۱۰۰ روز در سال به هر خانوار روستایی داوطلب، برای انجام کارهای غیرماهر عمدتاً در پروژه‌های زیرساختی عمومی بود. هر چند چشم‌انداز بزرگ‌تری از آن دنبال می‌شد؛ کاهش فقر روستایی، مهار مهاجرت به شهرها، تقویت کشاورزی و ایجاد دارایی‌های مولد پایدار.

این برنامه یکی از بزرگ‌ترین برنامه‌های اشتغال عمومی در جهان است و تاکنون ۲۶ میلیارد دلار برای آن هزینه شده است و البته به طور سالانه تا ۶۰ میلیون خانوار را شامل یک «شغل» می‌کند. برنامه‌ای که نقشی مهم در افزایش درآمد پایه فقیرترین قشر روستایی به خصوص در فصل‌های غیر کشاورزی ایفا کرده و میلیون‌ها پروژه کوچک زیرساختی را کلید زده است. MGNREGA به‌عنوان یک شبکه ایمنی حیاتی در هند عمل کرده، بویژه در دوران رکود اقتصادی و همه‌گیری کووید-۱۹ (که در آن به طور موقت گسترش یافت)، موفقیت نهایی آن منوط به اصلاحات اداری، بودجه‌ریزی واقعی‌بینانه و تقویت نظارت است. با این حال، MGNREGA مدلی الهام‌بخش برای کشورهای در حال توسعه است که نشان می‌دهد چگونه می‌توان اشتغال را به حق قانونی تبدیل کرد.

ویژگی‌های سیاست‌های جبرانی چیست؟

نمونه‌های برزیل و هند نشان می‌دهند که سیاست‌های جبرانی موفق، سه ویژگی کلیدی دارند: اولاً حق محور و نهادینه شده هستند، ثانیاً هدف‌گذاری دقیق و مکانیزم اجرایی شفاف دارند و ثالثاً در راستای سرمایه‌گذاری بلندمدت (روی سرمایه‌انسانی یا دارایی‌های عمومی) عمل می‌کنند. این برنامه‌ها نه جایگزین رشد اقتصادی، بلکه مکمل ضروری آن برای تضمین عدالت و تاب‌آوری اجتماعی هستند.»